

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 339.9(-047.44)

Аналіз впливу глобальних проблем людства на економіку країн в умовах глобалізації

Алексєєва Т.І.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин та фінансів
Харківського торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету

Статтю присвячено актуальним питання впливу глобальних проблем людства на економіку країн в умовах глобалізації. Проаналізовано причини загострення та шляхи вирішення глобальних проблем людства. Доведено доцільність застосування інструментів форсайту для визначення глобальних трендів розвитку країн. Запропоновано застосування SWOT-аналізу для виявлення впливу глобальних проблем на економіку України.

Ключові слова: глобальні проблеми, форсайт, глобалізація, глобальні тренди, SWOT-аналіз.

Алексеева Т.И. АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ ГЛОБАЛЬНЫХ ПРОБЛЕМ ЧЕЛОВЕЧЕСТВА НА ЭКОНОМИКУ СТРАН В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Статья посвящена актуальным вопросам влияния глобальных проблем человечества на экономику стран в условиях глобализации. Проанализированы причины обострения и пути решения глобальных проблем человечества. Доказана необходимость использования инструментов форсайта для определения глобальных трендов развития стран. Предложено использование SWOT-анализа для выявления влияния глобальных проблем на экономику Украины.

Ключевые слова: глобальные проблемы, форсайт, глобализация, глобальные тренды, SWOT-анализ.

Alekseeva T.I. ANALYSIS OF INFLUENCE OF GLOBAL PROBLEMS OF MANKIND ON THE ECONOMY OF COUNTRIES IN CONDITIONS OF GLOBALIZATION

The article is devoted to topical issues of the impact of global problems of mankind on the economies of countries in the context of globalization. The causes of the aggravation and ways of solving the global problems of mankind are analyzed. The need to use foresight tools to determine the global trends in the development of countries has been brought up. The use of SWOT-analysis for revealing the influence of global problems on the economy of Ukraine is suggested.

Keywords: global problems, foresight, globalization, global trends, SWOT-analysis.

Постановка проблеми у загальному вигляді. На сучасному етапі світового розвитку людство стикнулося з низкою глобальних проблем, на вирішення яких повинна бути спрямована діяльність держави, міжнародних організацій і суспільства. Серед основних проблем людства можна виділити такі: вичерпання запасів стратегічних мінеральних ресурсів, старіння населення, бідність, пошук нових джерел енергії, забруднення навколишнього середовища, проблема війни і миру тощо [1, с. 18].

В умовах глобалізації подолання глобальних проблем людства залежить передусім від підвищення ролі та відповідальності всіх суб'єктів господарювання, координації їх зусиль щодо формування та реалізації на

національному та світовому рівнях загальних стандартів життя населення. Основним процесом світового розвитку, що визначає еволюцію світової системи, виступають глобальні тренди, за допомогою яких можливо визначити шляхи вирішення глобальних проблем [1, с. 20].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед фундаментальних досліджень у напрямі визначення сутності глобальних проблем та шляхів їх вирішення в умовах глобалізації слід визначити праці А. Голикова, О. Довгаль, М. Згуровського, О. Захарової, Н. Тарханової, Ю. Внучко, Е. Лібанової, І. Матюшенко, В. Тураєва та ін. [1–3; 8].

Так, А. Голиков розглядає глобальну демографічну проблему сучасності, її стан та пер-

спективи стосовно постулатів Т. Мальтуса о законах народонаселення, а також поглядів Римського клубу стосовно демографічної проблеми [2, с. 8–10].

І. Матюшенко та І. Бунтов розглядали синергетичний ефект розвитку NBIC-технологій для вирішення глобальних проблем людства і зазначили, що нанотехнології дають змогу вирішити проблему нестачі продовольства, вичерпання запасів сировини і палива та будуть сприяти виникненню нової енергетики та систем енергозбереження [3, с. 3–5].

Аналіз досліджень фахівців із цієї проблеми дає змогу дійти висновку, що в умовах глобалізації та інтеграції у світі загострюється конкурентна боротьба між країнами, регіональними об'єднаннями і наддержавними управлінськими інституціями за володіння ресурсами та благами цивілізації.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Розглянуті вище глобальні проблеми потребують подальшого всебічного вивчення та комплексного підходу до їх вирішення. Недостатньо розроблені питання щодо переходу до нової технологічної культури для досягнення зниження енерго- та матеріаломісткості виробництва завдяки введенню енерго-, ресурсозберігаючих та безвідходних технологій. Нерозглянутим є також ступень впливу глобальних проблем людства на розвиток економіки України.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є виявлення причин виникнення та загострення глобальних проблем людства та їх вплив на економіку України в умовах глобалізації.

Виходячи з мети дослідження, поставлено та вирішено такі завдання:

- проаналізовано основні глобальні проблеми та причини їх загострення;
- визначено шляхи вирішення глобальних проблем у сучасних умовах;
- встановлено необхідність посилення ролі ООН та інших міжнародних організацій щодо вирішення глобальних проблем;
- доведено доцільність застосування інструментів форсайту для визначення глобальних трендів розвитку країн;
- запропоновано застосування SWOT-аналізу для виявлення впливу глобальних проблем на економіку України.

Об'єктом дослідження є процес виникнення та загострення глобальних проблем людства.

Предметом дослідження є визначення впливу глобальних проблем людства на економіку країн в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процеси глобалізації на початку ХХІ ст. з великою швидкістю змінюють сучасну систему світового господарства та міжнародних відносин. Зрушення в економіці створюють можливості, але також породжують проблеми в різних сферах людства: економічній, екологічній, геополітичній, соціальній та технологічній, що не визнають національних кордонів окремих держав.

Необхідність реагування на виклики та загрози глобалізації пов'язана з визначенням та дією глобальних трендів розвитку в провідних країнах світу. Динаміка майбутнього Європи буде залежати від якості її науки і технологічних інновацій. Разом зі Сполученими Штатами й Японією Європейський Союз є провідним гравцем у сфері інновацій і наукових досліджень, на які припадає 24% світових досліджень і 32% патентів [4].

Нові індустріальні країни, такі як Китай, зіткнуться з конкуренцією з боку інших країн у сфері низькокваліфікованої робочої сили, якщо тільки вони не вживуть заходів для підготовки більш кваліфікованих працівників. Поширення нових технологій зажадає від фахівців спеціальних складних знань і навичок. Це посилить економічний розрив між високо- та низькокваліфікованими працівниками.

Розвиток робототехніки та інших нових передових виробничих технологій, імовірно, усуне безліч робочих місць в коротко- і середньостроковій перспективі. Для того щоб залишатися на рівні, країни, що розвиваються, повинні будуть різко підвищити продуктивність праці, що здебільшого означає скорочення низькокваліфікованих працівників, підвищення кваліфікації і рівня автоматизації.

Електроніка, програмування, комунікації та робототехніка, які сьогодні стали невід'ємною частиною нашого життя, доповнюють одне одного й утворюють п'ятий технологічний уклад, закладений ще в 70-х роках. У 2010 р. стартував шостий уклад – епоха нанотехнологій та клітинних технологій, що знижують енергоємність та матеріаломісткість виробництва, відкривають нові можливості управління властивостями матеріалів та організмів.

Економічне зростання планети в найближчі 20 років не перевищить 2–3% ВВП на рік. Середні темпи росту найбільших країн Єврозони прогнозуються на рівні 1,5–2%, Китаю – 3,5%. Для відсталіх країн така швидкість означає пастку бідності. Китай та Індія на відміну від України встигли зробити економічний ривок у попередні десятиліття, тому ВВП

на душу китайця через 30 років становитиме 79 тис. дол. США – лише в два рази менше середнього доходу американця. Україна, маючи мізерний стартовий рівень за середніх темпів зростання, залишиться далеко позаду азійських країн [5].

Саме багаті країни інвестують великі суми в наукові дослідження й розробки, які роблять їх основними двигунами технічного прогресу. У грошовому вираженні лідерами за паритетом купівельної спроможності є США та Китай – 480 та 371 млрд. дол. США на рік відповідно проти 2,5 млрд. дол. США в Україні [5].

Загострення соціальних проблем унаслідок стрімкого зростання розривів у доходах різних країн та груп населення, поширення безробіття серед молоді, погіршення умов життя значної частини населення планети продовжує залишатися у центрі уваги світової спільноти.

Аналіз наявних тенденцій у характері споживання продуктів харчування і води на душу населення показує прогнозовані масштаби продовольчої проблеми протягом наступних двох десятиліть. За оцінками експертів, попит на продукти харчування до 2030 р. повинен збільшитися більше ніж на 35%, а майже половина населення світу житиме в областях із гострим дефіцитом води. Накопичення таких проблем містить суттєві загрози для глобального розвитку та існування людства [5; 6].

Щоб поліпшити якість життя, необхідно виробити нові підходи до проблем безпеки, збереження енергії і води, розподілу ресурсів, управління відходами, ліквідації наслідків стихійних лих тощо. Нові технології можуть також збільшити управління водними ресурсами через іригаційні корисні дії та опріснення води. Крім того, можливо збільшити доступність енергії через альтернативні джерела енергії, такі як сонячна, вітрова та енергія води.

Серед ресурсозберігаючих технологій слід звернути особливу увагу на сонячну енергію. Маючи істотну здатність до зростання, вона може зруйнувати глобальне енергетичне навколишнє середовище, якщо досягне конкурентоспроможної вартості з електрикою, виробленою з інших джерел енергії.

Великі надії у вирішенні глобальних проблем покладаються на ООН, МВФ, ВТО, регіональні й галузеві організації, основними цілями яких виступають: підтримка міжнародного миру й безпеки шляхом прийняття ефективних колективних заходів і мирного урегулювання спорів; забезпечення міжна-

родного співробітництва щодо вирішення міжнародних економічних, соціальних, культурних і гуманітарних проблем; визначення міжнародних правових та економічних норм; створення єдиного міжнародного механізму регулювання глобальних проблем [6].

Важливу роль відіграють міжнародні організації у вирішенні енергетичної проблеми. Серед них – міжнародне агентство ООН з атомної енергії (МАГАТЕ) та інші міжнародні організації. Вони займаються не тільки поточними питаннями розвитку енергетики, а й проблемами її глобального розвитку.

Прогнози, що готуються ними, дають змогу повніше представити майбутнє енергетики і наслідки можливих рішень щодо розвитку енергетичного порядку. Характерною рисою нинішнього міжнародного процесу є посилення ролі ООН, цілі і завдання якої щодо вирішення глобальних проблем наведено в табл. 1.

Процеси глобалізації значно змінюють пріоритети вирішення глобальних проблем людства. На економічний розвиток країн світу значний вплив здійснюють глобальні дисбаланси, які поглиблюють кризові явища, потребуючи ефективної системи протидії деструктивним екзогенним впливом.

Найбільш адекватним методом для визначення глобальних трендів розвитку країн є форсайт, що використовується практично в усіх розвинених країнах та в багатьох країнах, що розвиваються. Форсайт (від англ. Foresight) – це спроба заглянути у довгострокове майбутнє науки, технології, економіки і суспільства для ідентифікації зон стратегічного дослідження і появи тих «родових» технологій, які в майбутньому принесуть найбільші соціально-економічні вигоди [7, с. 36–40].

Методологія форсайту відрізняється від традиційного прогнозування, футурології (вивчення майбутнього) і стратегічного планування і не зводиться до передбачення. Таким чином, ця методологія пов'язана не з пророкуванням майбутнього, а скоріше з його формуванням, що дає змогу вважати форсайт специфічним інструментом управління технологічним розвитком.

Концепція сучасного форсайту базується на: зацікавленості учасників займатися передбаченням свого майбутнього; готовності їх до співпраці; розумінні ними необхідності сконцентруватися на довгостроковій перспективі; бажанні об'єднати зусилля і ресурси тощо.

У форсайт-проектах застосовують різноманітні методи, які використовуються для вирішення завдань (метод Дельфи, роз-

Завдання щодо вирішення глобальних проблем, які визначено ООН

Глобальні проблеми	
1. Ліквідація голоду та вбогості. 2. Забезпечення загальної початкової освіти. 3. Заохочення рівності чоловіків і жінок. 4. Поліпшення охорони материнства.	5. Боротьба з ВІЛ/СНІДом й іншими захворюваннями. 6. Забезпечення екологічної стабільності. 7. Формування глобального партнерства для розвитку країн.
Завдання, які необхідно вирішити для досягнення цілей	
1. Зменшити вдвічі частку населення, що має дохід менш 1 долару на день. 2. Зменшити вдвічі частку населення, що страждає від голоду. 3. Забезпечити всім хлопчикам і дівчаткам можливість повного обсягу початкової шкільної освіти. 4. Ліквідувати нерівність між статями у сфері початкової й середньої освіти. 5. Зменшити на дві третини смертність серед дітей у віці до п'яти років. 6. Знизити на три чверті коефіцієнт материнської смертності. 7. Зупинити поширення ВІЛ/СНІДу й покласти початок тенденції до скорочення захворюваності. 8. Зупинити поширення малярії й інших основних хвороб і покласти початок тенденції до скорочення захворюваності. 9. Включити принципи сталого розвитку до стратегій та програм країн світу й зупинити процес втрати природних ресурсів. 10. Зменшити вдвічі частку людей, що не мають постійного доступу до чистої питної води.	11. Забезпечити до 2020 р. поліпшення життя як мінімум 100 млн. мешканців світу. 12. Продовжити створення відкритої, регульованої, передбачуваної й недискримінаційної торговельної і фінансової системи. 13. Задовольняти особливі потреби найменш розвинених країн: звільнення їхніх експортних товарів від тарифів і квот; полегшення боргового тягаря бідних країн із великою заборгованістю й списання офіційних двосторонніх боргів; надання більш щедрої допомоги країнам, що взяли курс на зменшення вбогості. 14. Задовольняти особливі потреби країн, які не мають виходу до моря, та малих острівних держав. 15. Комплексно вирішувати проблеми заборгованості країн, що розвиваються, за допомогою національних і міжнародних заходів. 16. У співробітництві з країнами, що розвиваються, розробляти й здійснювати стратегії, що дають змогу молодим людям знайти гідну роботу.

Джерело: розроблено автором на основі [6]

роблення сценаріїв, технологічна дорожня карта, SWOT-аналіз, формування експертних панелей). Наприклад, в Японії в основу програм форсайту покладено метод Дельфі, завдяки якому розробляється технологічний прогноз на майбутні 30 років [7, с. 129–134].

Для визначення глобальних трендів розглядається валовий внутрішній продукт (ВВП) як узагальнюючий показник розвитку економіки й оцінюється вплив рівня розвитку освіти, науки і техніки на ВВП. Водночас, як показник результатів імітації сценаріїв розвитку України, крім ВВП (у дол.), використовується глобальний інноваційний індекс (ГІІ) (у балах) [8; 9]. Це дає змогу скласти SWOT-аналіз для виявлення сильних, слабких характеристик, а також визначити можливості та загрози для подальшого розвитку економіки України. SWOT-аналіз сильних сторін економіки України (S) наведено в табл. 2.

Серед сильних сторін розвитку економіки України доцільно виділити фактор освіченого працездатного людського капіталу, норма-

тивне значення прояву якого буде залишатися постійним на рівні 0,83 у 2020 і 2030 рр. Значний рост буде мати валова продукція сільського господарства, яка має тенденцію до збільшення з 0,67 у 2020 р. до 0,83 до 2030 р. Стосовно прогнозів на майбутнє сприятливі природно-кліматичні умови залишаться незмінними на рівні 0,50 нормативного значення прояву фактору [8].

Сильною стороною залишаються фактори рівня людського капіталу і соціальних комунікацій, які стосовно прогнозних даних будуть підвищуватися у 2030 р. порівняно з 2020 р. Значне підвищення зовнішнього кредитування очікується у 2030 р. Йдеться про привабливість інвестицій, що дає змогу стверджувати про поліпшення інвестиційного клімату в Україні для припливу прямих та портфельних інвестицій у галузі економіки [9]. SWOT-аналіз слабких сторін економіки України (W) наведено в табл. 3.

Слабкими сторонами для України залишаються недосконалість державного управління

Таблиця 2

SWOT-аналіз сильних сторін економіки України (S)

ГП	Фактор	Нормоване значення прояву фактору		ГП	Фактор	Нормоване значення прояву фактору	
		2020	2030			2020	2030
S1	Наявність багатогалузевої інфраструктури	0,67	0,83	S7	Якість людського капіталу	0,50	0,67
S2	Наявність освіченого працездатного людського капіталу	0,83	0,83	S8	Рівень соціальних комунікацій	0,42	0,67
S3	Сировино-ресурсна база для атомної, відновлювальної енергетики	0,50	0,50	S9	Наявність соціальної інфраструктури	0,42	0,67
S4	Вигідне географічне положення в євразійському просторі	0,42	0,42	S10	Привабливі агрономічні умови	0,67	0,58
S5	Валова продукція сільського господарства	0,67	0,83	S11	Високий рівень біологічного та ландшафтного різноманіття	0,67	0,67
S6	Зовнішнє Кредитування	0,67	0,83	S12	Сприятливі природно-кліматичні умови	0,50	0,50

Джерело: розроблено автором на основі [8; 9]

Таблиця 3

SWOT-аналіз слабких сторін економіки України (W)

ГП	Фактор	Нормоване значення прояву фактору		ГП	Фактор	Нормоване значення прояву фактору	
		2020	2030			2020	2030
W1	Недосконалість податкової системи	0,58	0,33	W9	Рівень заробітної плати	0,83	0,50
W2	Низький рівень свободи бізнесу	0,75	0,33	W10	Вартість життя	0,83	0,33
W3	Низький рівень ВВП на душу населення	0,75	0,50	W11	Забезпеченість житлом	0,67	0,33
W4	Недосконалість фінансово-кредитної системи	0,83	0,50	W12	Високий рівень забруднення атмосферного повітря	0,42	0,25
W5	Значний рівень інфляції	1,00	0,50	W13	Екологічно небезпечна розораність земель	0,75	0,58
W6	Імпортозалежність	0,67	0,67	W14	Високий рівень забруднення довкілля	0,42	0,33
W7	Рівень корупції	0,83	0,33	W15	Нераціональне поводження з відходами	0,67	0,42
W8	Соціальна нерівність	0,83	0,67	W16	Низький рівень природоохоронного законодавства	0,67	0,33

Джерело: розроблено автором на основі [8; 9]

щодо високого рівня корупції, низький рівень ВВП на душу населення та низький рівень свободи бізнесу, який становить 0,75 нормованого значення прояву факторів до 2020 р. [9]. Прогнозне значення до таких факторів, як недосконалість податкової системи, знижується з 0,58 до 0,33, а рівень корупції – з 0,83 до 0,67. Це свідчить про дієві міри з подолання корупції і подальше вдосконалення податкової системи та більш ефективного застосування пільг для підприємництва в рамках створення зони вільної торгівлі України з країнами ЄС. SWOT-аналіз можливостей економіки України наведено в табл. 4.

Економіка України має великі можливості щодо подальшого розвитку зовнішньоекономічної діяльності, високотехнологічного промислового виробництва, поліпшення інвестиційної привабливості та реформування економіки у цілому. Прогнозується значне (вдвічі) зростання валового внутрішнього номінального продукту, обсягів реалізації про-

мислової продукції та роздрібного товарообороту підприємства. Середня заробітна плата вже мала тенденцію до підвищення у 2017 р., її зростання буде значним, приблизно вдвічі, до 2030 р. [8; 9].

Позитивним є розвиток базових елементів громадського суспільства та перехід до європейських стандартів якості життя, який буде здійснюватися приблизно у 1,6 рази швидше порівняно з 2020 р. Основним досягненням енергетичного комплексу України виступає збільшення виробництва відновлювальної енергетики впровадження сталих технологій енерго- і ресурсокористування та збереження в 1,3 рази. При цьому спостерігається значне збільшення інвестування в «зелену» економіку в 1,7 разів порівняно з 2020–2030 рр. [8]. Але існують певні загрози економіці України від глобалізації (табл. 5).

Аналіз попереднього стану економіки України показав, що починаючи з 2011 р. спостерігалось стрімке падіння золотовалютних

Таблиця 4

SWOT-аналіз можливостей економіки України (О)

ГП	Фактор	Нормоване значення прояву фактору		ГП	Фактор	Нормоване значення прояву фактору	
		2020	2030			2020	2030
О1	Розвиток зовнішньоекономічної діяльності	0,50	0,67	О9	Реформування соціальної та управлінської сфери держави	0,42	0,67
О2	Розвиток високотехнологічного промислового виробництва	0,33	0,50	О10	Розвиток базових елементів громадського суспільства	0,42	0,67
О3	Покращення інвестиційної привабливості	0,33	0,50	О11	Перехід до європейських стандартів якості життя	0,33	0,58
О4	Реформування економіки	0,67	0,83	О12	Розвиток здоров'я	0,50	0,67
О5	Валовий внутрішній продукт номінальний	0,17	0,33	О13	Відновлювальна енергетика як частка виробництва енергії	0,50	0,67
О6	Обсяги реалізації промислової продукції	0,33	0,50	О14	Впровадження сталих технологій енерго- і ресурсокористування та збереження	0,50	0,67
О7	Роздрібний товарооборот підприємств	0,67	0,83	О15	Комплекс законодавчого забезпечення впровадження політики сталого розвитку	0,50	0,83
О8	Середня заробітна плата	0,33	0,67	О16	Збільшення інвестування в «зелену» економіку	0,50	0,83

Джерело: розроблено автором на основі [8; 9]

Таблиця 5

SWOT-аналіз загроз економіці України (Т)

ГП	Фактор	Нормоване значення прояву фактору		ГП	Фактор	Нормоване значення прояву фактору	
		2020	2030			2020	2030
T1	Зростання енергетичної залежності	0,42	0,67	T10	Втрата суверенності	0,83	0,58
T2	Погіршення кон'юнктури зовнішніх ринків	0,42	0,42	T11	Дисфункціональність правоохоронних структур	0,83	0,50
T3	Зростання фінансово-економічної залежності	0,75	0,83	T12	Обсяги тіньової економіки	0,83	0,33
T4	Подальше розбалансування структури економіки України	0,67	0,33	T13	Ризики та безпека життя	0,67	0,33
T5	Експорт	0,50	0,17	T14	Погіршення стану екосистем в результаті антропогенної діяльності	0,33	0,33
T6	Обсяги виконання наукових і науково-технічних робіт	0,83	0,50	T15	Негативний вплив на довкілля зовнішніх вражаючих чинників техногенного походження	0,33	0,42
T7	Hi-Tech експорт, %	0,83	0,50	T16	Недостатня реалізація комплексу заходів із поліпшення екологічного стану Азовського і Чорного морів	0,17	0,33
T8	Посилення терористичної активності	0,58	0,50	T17			
T9	Деорганізація державного управлінського апарату	0,83	0,58	T18	Біотична інвазія	0,00	0,17

Джерело: розроблено автором на основі [8; 9]

резервів. Із 2013 р. дохідна частина бюджету зменшилася, консолідований державний борг став різко зростати і в 2014 р. становив 96% від ВВП [9].

Негативним фактором виступає подальше зростання енергетичної залежності від зовнішнього постачання енергоресурсів: нафти, газу, вугілля.

Зниження експортного потенціалу України у 2,9 рази негативно вплине на стан платіжного балансу. Україна втрачає товарні позиції на ринку товарів та послуг, причиною цього є політична та економічна війна з Росією, що ставить під загрозу часткову втрату ресурсів Чорного моря тощо.

Серед критичних чинників, що гальмують економіку України, можна назвати: велику частку тіньової економіки (52%); масштабність корупції (14% від ВВП) та контрабанди (один

річний бюджет); пенсійне навантаження на бюджет; обслуговування державного боргу [9].

Таким чином, отримані результати дослідження дають змогу провести моніторинг впливу глобальних проблем людства на економіку України для здійснення прогнозів подальшого розвитку нашої країни в умовах глобалізації.

Висновки з цього дослідження. У статті проведено дослідження щодо визначення причин виникнення та загострення глобальних проблем людства та їх вплив на економіку України. Основні висновки можна сформулювати так:

1. Проаналізовано основні глобальні проблеми та причини їх загострення, до яких у ХХІ ст. належать: проблема бідності; продовольча проблема; енергетична проблема; проблема екології та сталого розвитку; демографічна

проблема; проблема розвитку людською потенціалу.

2. Визначено шляхи вирішення глобальних проблем у сучасних умовах. Глобальний характер проблем щодо економії матеріальних та енергетичних ресурсів потребує реалізації різноманітних заходів на всіх рівнях розвитку суспільства. Найбільш суттєвими з них є застосування енерго- та матеріалозберігаючих технологій.

3. Застосовано інструменти форсайту для визначення глобальних трендів розвитку країн. Доведено, що найбільш ефективним інструментом у сценарії розвитку є дослідження методів форсайту (SWOT-аналізу,

«мозкового штурму», технологічної дорожньої карти (Technology Roadmap) тощо).

4. Проведено дослідження впливу глобальних проблем людства на подальший розвиток економіки України із застосуванням SWOT-аналізу для прогнозу сильних, слабких сторін, загроз та можливостей, що дасть змогу сформулювати уявлення щодо розвитку нашої країни в 2020–2030 рр.

Глобальні проблеми як соціально-економічне явище характеризуються масштабністю розповсюдження, тому потрібен єдиний міжнародний механізм їх розв'язання і регулювання, визначення міжнародних правових та економічних норм.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Внучко С.М. Глобальні проблеми сучасності: причини виникнення та шляхи їх розв'язання / С.М. Внучко // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Політологія. – 2014. – Вип. 216. – С. 18–22.
2. Голиков А.П. Глобальна демографічна проблема сучасності: стан та перспективи / А.П. Голиков // Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. – 2016. – С. 8–12.
3. Матюшенко І.Ю., Бунтов І.Ю. Синергетичний ефект розвитку NBIC-технологій для вирішення глобальних проблем людства / І.Ю. Матюшенко, І. Ю. Бунтов // Проблеми економіки. – 2011. – № 4. – С. 3–13.
4. AAAS American Association for the Advancement of Science (1989) Science for all Americans: Project 2061. Oxford University Press, New York [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.project2061.org/publications/sfaa/online/sfaatoc.htm>.
5. GLOBAL TRENDS 2030: Alternative Worlds by National Intelligence Council, DECEMBER 10, 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.atlanticcouncil.org/publications/reports/global-trends-2030-alternative-worlds>.
6. Декларація тисячоліття ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/summitdecl.shtml.
7. Нанотехнологии: Форсайт / Под ред. Н.В. Гапоненко – М. : Современная экономика и право, 2006. – 272 с.
8. Згуровський М. Форсайт Економіки України: 2015–2030 роки / М. Згуровський [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.slideshare.net/dlubkin/20152030>.
9. Стратегія розвитку України «Україна-2020: стратегія національної модернізації»: проект [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=144792&cat_id=3860.